

Eric Zwijnenberg
11. Ontstaan Nationale Molendag

Ed van Gerven: Nationale Molendag. De eerste Nationale Molendag werd gehouden in 1973, echter de ideeën waren al eerder ontstaan en ik spreek nu met Eric Zwijnenberg, vrijwillige molenaar van de Wimmenumer Molen in Egmond aan den Hoef, die kan worden beschouwd als de bedenker van dit landelijke evenement. Eric, hoe kwam je zo op het idee om met de Nationale Molendag te beginnen?

Eric Zwijnenberg: Ja, het kwam een beetje voort uit het werk voor Het Gilde, we hadden natuurlijk een lijst van instructiemogelijkheden en we waren ook bezig met een lijst van alle molens in Nederland die nog min of meer regelmatig maalden. En dan ontstaat op een gegeven moment het idee ja, je zou eigenlijk eens iets moeten organiseren dat zoveel mogelijk molens op één dag meedoen, dan hebben we ook een goed inzicht van hoeveel er nog kan malen. En dat idee is binnen het bestuur van Het Gilde besproken in begin 1972. En een mooie gelegenheid ervoor vonden wij het jubileum van de Vereniging De Hollandsche Molen in 1973, dat ze vijftig jaar bestonden. In dat kader een Nationale Maaldag, zoals het toen nog heette, later is het Molendag gaan heten. En we bedachten meteen een fotowedstrijd erbij en dat hebben we toen voorgelegd aan het bestuur van De Hollandsche Molen. Maar die waren niet meteen enthousiast, die zagen heel erg op tegen de enorme hoeveelheid werk terwijl natuurlijk dat hele jubileumjaar al ontzettend veel werk voor De Hollandsche Molen was. De koningin die er moest komen en zo. Maar wij zeiden als Gilde direct van wij willen het wel organiseren, dus alle dingen van molenaars aanschrijven en zo, maar het moet wel uitgaan van de Vereniging De Hollandsche Molen, zo'n brief. Want we voelden wel dat we nooit de beroepsmolenaars allemaal mee zouden krijgen als die amateurmolendraaiers dat zou organiseren. Dat moest uitgaan van De Hollandsche Molen. Die had naam, die had faam, die stond goed aangeschreven en dan wilde Het Gilde wel de hand-en-spandiensten doen. Nou, toen zijn Jos Gunneweg en ik in augustus 1972 nog naar het bestuur van De Hollandsche Molen gegaan om een toelichting te geven en daarna in december '72 zijn Ton Esman en ik en Gunneweg nog weer opnieuw op de Reguliersgracht geweest bij De Hollandsche Molen om erover te praten, maar het viel niet helemaal in enthousiaste aarde bij De Hollandsche Molen. En toen is er een DB vergadering van De Hollandsche Molen geweest waarin het besproken werd en ze wilden het eigenlijk afwijzen en toen hadden ze ook als argument, ja, dat kostte ook teveel, dat zit helemaal niet in de begroting voor ons jubileumjaar. En dat ging om een bedrag van 1000 gulden, dus 400 euro of zo. Dat zou dan het breekpunt moeten zijn. En toen hadden we onze onvolprezen Evert Smit die al eerder ter sprake is geweest, die zat in het Dagelijks Bestuur van De Hollandsche Molen, en die voelde dat het daarop stuk zou lopen en die zegt oh, maar dat bedrag, die 1000 gulden is geen probleem. Ik heb een sponsor die 1000 gulden wil doneren. Nou toen had het bestuur eigenlijk weinig meer in tegen te werpen, dus toen kwam het tot stand. En toen heb ik later wel eens tegen Evert Smit, maar ik had al een voorgevoel, gezegd: wie was nou die sponsor? Hij zegt, 'niemand, dat was ikzelf. Dat heb ik op dat moment gewoon bedacht.' Maar dat wou ie niet zeggen, dan zouden ze hem voor gek verklaard hebben dat een particulier daar.. of De Zaanlander, die uitgeverij of zo, maar daarmee is die Molendag gered, Maaldag heette het toen nog. Nou, toen kwam natuurlijk de organisatie. Dat was een enorme hoeveelheid werk. Ik heb toen twee studenten van een of andere

academie gevonden om een affiche te ontwerpen. Dat is het eerste affiche geworden, heel mooi met het bovenwiel van korenmolen 't Roode Hert in Alkmaar erop. En stickers hadden we toen nog niet, dat is pas later gekomen. En folders. En we hebben daarbij ingezet het NBLC, Nederlands Bibliotheek en Lector Centrum om dat allemaal te verspreiden over alle openbare bibliotheken. Het Nationaal Bureau van Toerisme, de ANWB natuurlijk, daar had De Hollandsche Molen weer hele goeie contacten mee. En alle kantoren van de ANWB en van VVV's die moesten dat allemaal hebben. Nou dat moest allemaal gedrukt worden. Het hele huis bij mij op de Herengracht, stond op een gegeven moment vol, die gangen, met al die pakken en dozen. Dat moest allemaal uitgeteld worden, de foldertjes. Een gigantische hoeveelheid werk. Maar gelukkig hadden we weer een heel netwerk aan medewerkers en vrijwilligers die dat allemaal wilden organiseren en wat hand-en-spandiensten wilden doen. Dus eigenlijk had De Hollandsche Molen weinig meer te doen dan een handtekening onder een brief namens De Hollandsche Molen aan de moleneigenaren. En we waren heel benieuwd wat dat zou gaan opleveren.

Ed van Gerven: Weet je nog om hoeveel molens dat eigenlijk ging?

Eric Zwijnenberg: Nou, hoeveel we hebben aangeschreven dat weet ik niet meer, maar dat zal toch tegen de 1000. het hele molenbezit wel hoor, want daar had De Hollandsche Molen toch wel een archief van. Dat was er wel. Die Molendag viel dan samen met de opening van de tweede standaardmolen in Heusden op 6 oktober 1973, dus dat was de eerste Nationale.. toen is het Molendag genoemd op verzoek van De Hollandsche Molen en geen maaldag. Daar gingen we heen, dat was een feestelijke opening. Mijksenaar was toen de voorzitter van De Hollandsche Molen. En we hadden toen ook georganiseerd dat op het gemeentehuis, dat we de telefoontjes in ontvangst konden nemen, Wieke Goofers was toen secretaresse van Het Gilde en ik, van alle molens die draaiden. Die konden zich telefonisch melden. Ja, internet en Whatsapp was er natuurlijk allemaal niet, dus die konden zich telefonisch melden op het telefoonnummer van het gemeentehuis en daar maakten wij een lijst van, van nu draaien die molens, en nu komt die erbij en zo. En op een gegeven moment, weet ik nog, kreeg Wieke Goofers een telefoontje van iemand, ja, ik ken dat dialect niet uit Heusden, maar dat kwam er op neer, 'ik heb een nuchter kalf'. 'Wat zegt u?', zegt Wieke Goofers. 'Ik kom even melden dat ik een nuchter kalf heb dat moet opgehaald worden.' Dat was een of andere boer en dat moest je inderdaad in Heusden melden op het gemeentehuis als je een nuchter kalf had en dat werd dan door de gemeente opgehaald. Nou Wieke Goofers, 'ik zal het doorgeven, dan hoort u maandag wel wat.' Nou, en toen was de opening achter de rug, een mooie toespraak van Mijksenaar, en toen hebben we, en dat waren Wieke Goofers, Ton Esman en ik volgens mij, hebben een rondvlucht gemaakt boven een hele hoop molens in Nederland. We zijn naar Hilversum gegaan en van daaruit een vliegtochtje. En die piloot vond dat wel leuk. Hij zegt, 'leuker dan vorige week, toen had ik iemand van een bedrijf wat grafzerken maakt en moest ik allemaal naar begraafplaatsen want hij wilde zo graag foto's uit de lucht van al die grafzerken die hij maakte. Zo'n steenhouwer.' Hij vond molens leuker, vooral als ze draaiden. Dus we zijn over mijn eigen molen, de Wimmenumer, geweest en over de Zaanstreek en zo. Dat was hartstikke leuk. Nou goed, dat was dus een succes. Er was wel weinig wind, daar kregen we veel klachten over van de molenaars. Maar ja, daar doe je niet zoveel aan. Er hebben zo'n 300 molens gedraaid en ook nog wel een stuk of 25 meegedaan zonder dat ze konden draaien. Die worden tegenwoordig ook gewoon meegeteld, dus iets van

325 molens hebben toen aan die Molendag al meegedaan. Ja, nu zitten we ver boven het dubbele, maar...

Ed van Gerven: En trokken die molens ook bezoekers, of ging het alleen maar om het malen?

Eric Zwijnenberg: Nee, het was de bedoeling ook bezoekers. Daar waren de folders ook voor die de mensen overal konden krijgen bij de VVV en de ANWB en de bibliotheken, ja. En wat ook heel leuk was, we hadden de medewerking van V&D. Een van de directeurs is ook op de Herengracht bij mij op bezoek geweest om erover te praten, want we hadden het idee V&D zou eigenlijk wat etalages moeten inruimen voor molens. Ook in het kader van het jubileum van De Hollandsche Molen. En dat is toen bij een heleboel V&D vestigingen gebeurd. En dan hadden wij voor V&D natuurlijk weer ons netwerk van molenaars, dan konden we zeggen als V&D in Groningen een etalage wilde inrichten wend je maar tot die molenaar en die kan wel zorgen voor een molenmodel of gereedschap of foto's en dat soort dingen. Dus dat liep best wel leuk. En die waren ook betrokken bij de fotowedstrijd, want die heeft dus ook plaatsgevonden. Dus er moest een jury voor komen. We hebben de toenmalige Stichting tot Bevordering van de Amateurfotografie, ik denk niet dat dat nog bestaat, de stichting zal wel gesponsord zijn door Kodak of Agfa, weet ik veel, die hebben we bereid gevonden om ook in de jury te gaan zitten en met een model reglement te komen en zo. Dat zat er dus ook allemaal bij. Nou kortom, dat viel wel in goede aarde die Molendag. Als eenmalig evenement ter gelegenheid van het jubileum van De Hollandsche Molen. Maar nog geen twee maanden later komt er van De Hollandsche Molen een brief binnen en daar schrijven ze, ja, we zouden wel veel voelen voor een traditie, dus ook een tweede en een derde en een vierde Molendag, maar dan op de tweede zaterdag in mei. Dat was toch wat beter dan die oktoberdag. Nou dat vonden wij best. Maar, werd er heel fijntjes in die brief meteen van De Hollandsche Molen aan toegevoegd, 'er wordt wel verwacht dat Het Gilde de organisatie verzorgt'. Ja, daar konden wij alleen maar om glimlachen. Maar ja, dat moet je ook zien in het licht van die tijd, het kantoor van De Hollandsche Molen was daar natuurlijk niet op ingesteld. Die hadden ook een netwerk, ja, van jonkheren en baronnen die dat soort dingen konden regelen waar toen behoefte aan was, maar die hadden nog niet een net van vrijwilligers, zoals dat er tegenwoordig ook is, waar ze een beroep op konden doen om enveloppen te vullen en dat soort dingen. En dat had Het Gilde wel. Dus wij vonden toch dat wel leuk. Nou ja, en dat is een traditie gebleven. We zitten nu voor de 47^e volgens mij dit jaar en ik hoop eigenlijk dat ik de 50^e ook nog wel meemaak want dat is natuurlijk toch wel iets bijzonders dan. Maar als je dan nu ziet wat er voor geld beschikbaar is. De tweede Nationale Molendag was er niet eens geld voor een affiche. Ik heb gewoon op de stencilmachine in Leiden A4'tjes op oranje papier, dat kon er dan net af, met een afbeelding van een molen heb ik staan stencillen en dat moest als affiche fungeren. Er was helemaal geen geld verder voor die organisatie. En als je dat met nu vergelijkt dat is natuurlijk geweldig. Nou ja, zo is die Molendag in het leven gekomen, Nationale Molendag. Molendagen tegenwoordig hè, twee stuks.